

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ κ. Γεώργιος Κυριακὸς εἰσηγεῖται περὶ τοῦ ἐκδοθέντος α' τόμου τοῦ ἔργου τοῦ κ. Β. Κριμπᾶ «Ἑλληνικὴ Ἀμπελογραφία» καὶ ἐξαίρει τὴν ἐργασίαν διὰ τῶν ἐξῆς :

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι συμπλήρωσις καὶ βελτίωσις τῆς κατὰ τὸ 1928 βραβευθείσης ἐκ τοῦ Μπεννακείου βραβείου ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, *Συμβολῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀμπελογραφίαν ὑπὸ τοῦ κ. Β. Κριμπᾶ*. Συνετάγη δὲ κατόπιν μακροχρονίων ἐπιτοπίων μελετῶν τοῦ συγγραφέως ἀνὰ τὰς ἀμπελοουργικὰς περιφερείας τῆς Ἑλλάδος, καὶ συνεπληρώθη μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἴδρυσιν τῆς μοναδικῆς σήμερον ὑφισταμένης Ἀμπελογραφικῆς συλλογῆς τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ἣτις περιλαμβάνει περὶ τὰς 300 ποικιλίας.

Εἶναι ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ ἀμπελογραφικὴ ἐργασία, ἔχουσα οὐ μόνον ἐπιστημονικὴν σημασίαν ἀλλὰ καὶ οἰκονομικὴν τοιαύτην, διότι θὰ εἶναι ὁ ἀναγκαῖος πρόδρομος τῆς ἑλληνικῆς γλευκογραφίας καὶ οἰνογραφίας. Ἡ ἐπίτευξις σταθερῶν τύπων οἴνων, εἶναι ἀδύνατος (ἐκτὸς ἐμπειρικῶν τινῶν ἐπιτυχιῶν) ἄνευ τῆς καταστρώσεως τῆς οἰνογραφίας.

Τὴν σημασίαν τῆς Ἀμπελογραφίας εἶχον ἐν νῷ καὶ οἱ προγενέστεροι. Μόνον ὅμως ὁ ἀείμνηστος Ὁρφανίδης ἀναγράφει εἰς τὰ Γεωπονικά του (1875) ὅτι περιέγραψε III ποικιλίας ἐντὸς τῶν περὶ τὰς Ἀθήνας ἀμπελώνων, καὶ ἐξήγγειλε τὴν μὴ πραγματοποιηθεῖσαν ἀτυχῶς πρόθεσίν του νὰ δημοσιεύσῃ σύντομον περιγραφὴν τῶν. Δυστυχῶς δὲν ἀνευρέθη οὔτε τὸ χειρόγραφον τῆς τοιαύτης ἐργασίας.

Τὸ ὑποβαλλόμενον εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἔργον εἶναι ὁ πρῶτος τόμος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀμπελογραφίας, περιλαμβάνων τὴν περιγραφὴν καὶ μελέτην 105 Ἑλληνικῶν ποικιλιῶν καὶ παραλλαγῶν τῆς *Vitis Vinifera*. Ὁ δεύτερος τόμος ἐκτυπῶνται ἤδη καὶ ὁ τρίτος εἶναι ἔτοιμος πρὸς ἐκτύπωσιν.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Κριμπᾶ χαρακτηρίζουν 3 πρωτότυποι ἰδέαι :

1) *Νέον σύστημα ταξινομήσεως*. Ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει διεξοδικῶς ἅπαντα τὰ μέχρι σήμερον προταθέντα συστήματα ταξινομήσεως, ἅτινα δὲν ἔδωκαν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, εἴτε ταῦτα ἐβασίσθησαν εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν φύλλων εἴτε εἰς τὴν τῶν σταφυλῶν ἢ καὶ λοιπῶν ὀργάνων.

Τὸ πρᾶγμα εἶναι εὐεξηγήτον, διότι ὅ,τι σήμερον ἀποκαλοῦμεν «ποικιλίαν» ἐν τῇ ἀμπελογραφίᾳ δὲν ἀποτελεῖ βοτανικὴν ποικιλίαν, ἀλλ' ἄθροισμα ἀτόμων, ἀνηκόντων βεβαίως εἰς τὸ εἶδος *Vitis Vinifera*, διαφερόντων ὅμως καὶ μεταξὺ τῶν κατὰ τοὺς ἀτομικοὺς χαρακτηῖρας. Ἐπειτα, ἐκτὸς τῶν κυρίων βοτανικῶν χαρακτηῖρων ἐνδιαφέρουν τὸν ἀμπελοουργὸν καὶ χαρακτηῖρες καὶ ἄλλαι τινὲς ιδιότητες

(ὡς π. χ. πρωϊμότης, ὀψιμότης, ὠρίμασις, ἀντοχή εἰς ξηρασίαν καὶ ἀσθενείας, χρόνος ἐκβλαστήσεως, πάχος φλοιοῦ ραγῶν, ἀντοχή σαρκὸς εἰς τὴν μάσησιν κλπ.) δηλ. παράγοντες σπουδαίας οἰκονομικῆς σημασίας, πολλοὶ τῶν ὁποίων δυσκόλως προσδιορίζονται ποσοτικῶς.

Ὁ συγγραφεὺς πρῶτος ἐχρησιμοποίησε τὴν ὀροδιαγνωστικὴν μέθοδον διὰ τὴν καθ' ὁμάδας ἢ καὶ ποικιλίας ταξινόμησιν καὶ εἶχεν εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα, καταδεικνύοντα τὴν συγγένειαν μεταξὺ ποικιλιῶν ἀνηκουσῶν εἰς διάφορα εἶδη (ἀμερικανικὰ καὶ εὐρωπαϊκὰ).

Ἐχων ὑπ' ὄψιν του προγενεστέρως ἐργασίας τῶν Vanuccini (1872) καὶ Saniño (1892) ὡς καὶ τοῦ Bonnet (1902), ἐσκέφθη νὰ βασίση τὸ σύστημα ταξινομήσεώς του εἰς τὴν σχέσηιν μεταξὺ μήκους ραγὸς καὶ μήκους γιγάρτου, ἵτις σχέσις, κατὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ γενομένας μακροχρονίους ἐρεῦνας, εὐρέθη ὅτι εἶναι σταθερὰ τόσον, ὥστε καὶ ὅταν εἰδικοὶ παράγοντες, ὡς π. χ. βροχή πρὸ τοῦ τρυγητοῦ ἐπιφέρουν διάτασιν τῆς ραγὸς, ὁ ἀριθμὸς ὁ ἐκφράζων τὴν σχέσηιν νὰ τροποποιῆται κατὰ τὸν δεύτερον μόνον δεκαδικὸν ἀριθμὸν, ἤτοι τὰ ἑκατοστὰ τῆς σχέσεως.

Διὰ τὴν ἔτι καλλιτέραν διάκρισιν τῶν ποικιλιῶν τῶν ἐχουσῶν τὴν αὐτὴν σχέσηιν, ὁ συγγραφεὺς συμπληροῖ τὴν ταξινόμησίν του διὰ τῶν χαρακτήρων τῶν φύλλων, ἤτοι σχῆμα φύλλου, ἀριθμὸς κόλπων, ὀμαλότης ἄνω ἐπιφανείας καὶ χνοῦς κάτω ἐπιφανείας. Ὁ πίναξ τῆς κατατάξεως συμπληροῦται διὰ τῆς περιγραφῆς τοῦ χρώματος τῆς ραγὸς καὶ τοῦ σχήματος ταύτης τῇ βοηθείᾳ τῆς σχέσεως μεταξὺ μήκους καὶ πάχους.

2. Ἡ δευτέρα πρωτότυπος ἰδέα τοῦ κ. Κριμπᾶ ἦτο ἡ κατάταξις τῶν ἐλληνικῶν ποικιλιῶν εἰς 4 κατηγορίας, ἀναλόγως τῆς ἀντοχῆς των εἰς τὴν ξηρασίαν, πρᾶγμα ὅπερ ἐνέχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὸ οἰκολογικὸν περιβάλλον τῆς ἀμπέλου εἰς τὴν πατρίδα μας.

Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης ἐξηκριβώθη ὅτι δικαιολογεῖται πλήρως ὁ διαχωρισμὸς παραλλαγῶν, αἱ ὁποῖαι μικρὰς μόνον διαφορὰς παρουσίαζον μεταξὺ των ὡς πρὸς τοὺς χαρακτῆρας. Καὶ ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι αἱ παραλλαγαὶ αὗται φέρουν ἐνίστε ὀνομασίας διαφορετικὰς εἰς τινὰς περιφερείας.

3) Ἡ τρίτη πρωτότυπος ἰδέα του ἦτο ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκβλαστήσεως καὶ ἀνθήσεως, ὅστις ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν φυλλόπτωσιν μᾶς παρέχει τὴν φωτοπεριοδικότητα, ἤτοι τὴν ἀνεξαρτήτως τῆς θερμοκρασίας συμπεριφορὰν τῆς ἀμπέλου εἰς τὸ φῶς. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει σημασίαν διὰ τὰς φυτείας εἰς ἅς περιφερείας, λόγῳ τῆς φυλλοξήρας, χρησιμοποιοῦνται ἀμερικανικὰ ὑποκείμενα.

Αἱ τελευταῖαι δύο ἐργασίαι κατέστησαν δυναταὶ κατόπιν τῆς ἰδρύσεως ὑπ' αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις τῆς Ἀμπελογραφικῆς Συλλογῆς, ἔνθα ἅπασαι αἱ ποικιλίαι εἶναι

αυτόρριζοι και ὑπὸ τὰς αὐτὰς σχεδὸν συνθήκας, ὥστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ συγκριτικὴ μελέτη τούτων.

Εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ποικιλιῶν ὁ κ. Κριμπᾶς μεταχειρίζεται τὴν μετρικὴν κυρίως μέθοδον, ἣτις κατ' αὐτὸν δίδει τελειότεραν εἰκόνα τῶν ὀργάνων τοῦ κλήματος. Ποιεῖται *ιδιαιτέραν περιγραφὴν τοῦ γιγάρτου*, ἣτις παρεμελήθη εἰς τὰ παλαιότερα συστήματα. Τὴν περιγραφὴν συμπληροῖ διὰ παρατηρήσεων περὶ τῆς περιφερείας ἔνθα καλλιεργεῖται ἡ ποικιλία καὶ περὶ τῶν προϊόντων ταύτης, παραθέτων διὰ τὰς κυριωτέρας ἐκ τούτων καὶ χημικὴν ἀνάλυσιν τοῦ γλεύκου ὡς καὶ ἄλλα στοιχεῖα. Βραχεῖα μετάφρασις τῆς περιγραφῆς εἰς Γαλλικὴν γλῶσσαν ὡς καὶ εἰκόνες τοῦ φύλλου καὶ τῆς σταφυλῆς, ὑπὲρ τὰς 150, συμπληροῦν τὸ ἔργον του.

Τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας, κατιδὸν τὴν σημασίαν τοῦ ἔργου διέθεσε κατὰ τὸ 1940 τὴν ἀναγκαίαν πίστωσιν διὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν δύο πρώτων τόμων, εὐκταῖον δὲ θὰ ἦτο νὰ ἐνδιαφερθῆ καὶ διὰ τὴν τοῦ τρίτου τόμου, ὥστε νὰ συμπληρωθῆ ἔργον, ὅπερ ὄντως τιμᾷ τὴν Ἑλληνικὴν Γεωπονικὴν Ἐπιστήμην.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΛΟΓΙΑ.—Ὁ βυζαντινὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀχιλλεῖου τῆς Πρέσπας καὶ αἱ βουλγαρικαὶ περὶ τῆς ιδρύσεως τούτου ἀπόψεις, ὑπὸ Γ. Α. Σωτηρίου.

Εἰς γραφικὴν νησίδα τῆς λίμνης τῆς Πρέσπας, τῆς εὐρισκομένης εἰς τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς Μακεδονίας, διασώζονται τὰ ἐπιβλητικὰ ἐρείπια ἀξιολογωτάτου βυζαντινοῦ ναοῦ, παραδιδομένου ὡς ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἀχιλλεῖου, Ἐπισκόπου Λαρίσης τῆς Θεσσαλίας, ζήσαντος τὸν 4^{ον} αἰῶνα, ἐνὸς τῶν Πατέρων τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ὁ ναὸς οὗτος ἔδωκε καὶ τὸ ὄνομα εἰς τὴν νησίδα, καλουμένην Ἀχιλλεῖον καὶ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Ἀχίλ.

Τὸ βυζαντινὸν τοῦτο κτίσμα εἶναι μεγάλη ξυλόστεγος ἄλλοτε βασιλική (37 × 22 μ.), διαιρουμένη ἐσωτερικῶς διὰ πεσσῶν εἰς τρία κλίτη μὲ ὑπερῶα, φέρει ἄνωθεν τῆς Προθέσεως καὶ τοῦ Διακονικοῦ τρούλλου, κατατάσσεται δὲ εἰς τὰς βυζαντινὰς βασιλικὰς τῆς ἐλληνιστικῆς παραδόσεως μὲ στοιχεῖα τοῦ σταυροειδοῦς μὲ πέντε τρούλλους τύπου τῶν βυζαντινῶν ναῶν¹. Ἐκ τοῦ βυζαντινοῦ τούτου μνημείου διασώζονται σήμερον ἱκανὰ τμήματα μέχρι τοῦ ὕψους τῆς στέγης, μάλιστα δὲ τὸ ἱερὸν Βῆμα καὶ τμήμα τοῦ τυμπάνου τοῦ τρούλλου τοῦ Διακονικοῦ (εἰκ. 2). Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν (εἰκ. 3) ὑπάρχουν λείψανα τοιχογραφιῶν εἰς δύο ἐπιχρίσματα (τὸ ἀρχικόν, σύγχρονον μὲ τὴν

¹ Βλ. Γ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ, Χριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ Ἀρχαιολογία, 1, Ἀθήναι, 1942, σ. 320 κέ.